

La medalla com manifestació artística.

Josep Maria Subirachs

R. BORRAS I COSTA

La medallística és una faceta de l'escultura que ha tingut molts alts i baixos. De ser considerada com a excelsa obra d'art, recordem les medalles romanes, les del renaixement italià, etc., s'ha passat a simples records metàl·lics d'unes efemèrides que es mereixien quelcom millor (ací no cal posar exemples ja que són a l'abast de tothom).

A Catalunya es pot considerar que es comencen a fer medalles amb preocupació artística als inicis del segle XIX (recordem que les medalles de proclamació anteriors són molt deficientes, encara que això es lògica conseqüència de la situació que suportava el país) i podem concretar-ho amb la medalla de la visita reial de 1802 a Barcelona, clàssic treball de gravador però amb dignitat i afany de superació.

És a finals de segle que coincidint amb l'esclat modernista podem trobar unes medalles amb personalitat i cura artística. Com escultors més remarcables desde d'aleshores, podem esmentar a tall d'exemple: n'Eusebi Arnau, en Josep Llimona, en Dionís Renart, en Josep Clarà, en Manolo Hugué, en Pau Gargallo, etc. Tots ells màxims representants de l'escultura catalana del moment.

—Arribant a les actuals generacions, ens trobem amb l'acusada personalitat del més representatiu escultor de l'avantguarda artística de postguerra com és en JOSEP MARIA SUBIRACHS.

Artista bàsicament barceloní, amb projecció internacional, nat al Poble Nou el 1927, deixeble d'Enric Casanovas, que ha aportat a l'escultura uns conceptes nous (recordem el reguitzell de monuments ciutadans i els murals) i també podríem aplicar-ho en l'extensa obra realitzada desde aquells inicis de la seva presentació pública en 1948, en la seva evolució constant en què pràcticament ha utilitzat tots els materials al seu abast.

La seva irrupció al món de la medallística és un xic tardana, ja que fou en 1957 quan ja portava més de 10 anys d'activitat artística. Per tant no podem pas dir que siguin les seves medalles obres de joventut, ans al contrari, i això es pot apreciar veient les seves obres.

Quan comença a fer la primera ja ha superat de llarg la seva etapa mediterrània i es troba en la plenitud de l'etapa expressionista i inicis de l'abs-

tracte. Les seves medalles tenen, al marge de l'època d'execució i per tant dels diferents tractaments formals que puguin tenir, una constant de mesura i pulcritud tant de fons com de forma, el que podríem dir l'obra ben feta, apart d'un simbolisme pensat, mesurat i ben resolt.

CATALOGACIÓ DE LES SEVAS MEDALLES

- N.º 1 — 1957 — Inauguració Llars Mundet — Barceloneta.
 A/ Esperit Sant. Llegenda: HOGARES ANA G. DE MUNDET- INAUGURACION, i a la cua del colom CHARITAS.
 R/ Escut de la diputació. Llegenda: DIPUTACION PROVINCIAL DE BARCELONA — OCTUBRE MCMLVII.
 Coure — Diametre 58 mm. Pés: 75 grs.
 Encunyació Isidre Cistaré.
- N.º 2 — 1957 — Ofrena de l'Associació d'Artistes Actuals al Saló d'Octubre amb motiu del Desè Saló i últim.
 A/ Composició abstracte. Llegenda: A A A AL SALON DE OCTUBRE — BARCELONA MCMLVII, signatura.
 R/ Escut de Barcelona. Llegenda: S.O.-MCMLVIII — MCMLVII
 Fang cuit patinat imitant bronze (exemplar únic), mesure 152 x 153 mm.
- N.º 3 — 1958 — Passió de Cervera.
 A/ Escut de Cervera i Ecce Homo. Llegenda: PATRONATO DE LA PASION — CERVERA.
 R/ Interpretació esquemàtica del Sant Sopar, inspirat en el relleu de l'altar de les Llars Mundet (aquest revers fou utilitzat sense autorització de l'autor para una medalla feta al 1972 com record de primera comunió del nen Francesc C. R. amb una llegenda matussera de composició, que trenca l'harmonia del conjunt).
 Coure — Diàmetre: 54 mm. Pés: 90 grs.
 Encunyació Isidre Cistaré.
- N.º 4 — 1966 — Homenatge i ajut als implicats en els fets del 9 de març en els Caputxins de Sarrià.
 A/ Sant Francesc.
 R/ Meitat superior de l'escut de Barcelona. Llegenda: BARCELONA 9 — III 1966, signatura.
 Bronze — Diàmetre irregular: 90 mm. — Pés: 670 grs.
 Fundició Parellada. — Edició de 170 exemplars.
- N.º 5 — 1967 — Inauguració edifici Mercuri — Barcelona
 A/ Escut de Barcelona i caducéu de Mercuri i signatura.
 R/ Llegenda: EDIFICIO MERCURIO — BARCELONA — 1967.
 Bronze — Mesures: 72 x 76 mm. — Pés: 440 grs.
 Fundició Parellada.
- N.º 6 — S/D — Medalla societària de l'Associació de Cirurgia de Barcelona.
 A/ Retrats del cirurgins Pere Virgili i Antoni Gimbernà, signatura.
 Llegenda: VIRGILI — GIMBERNAT.
 R/ Mà amb un ull (símbol de la cirurgia), escuts de Catalunya i de Barcelona. Llegenda: ASOCIACION DE CIRUGIA DE BARCELONA.
 Coure — Diàmetre: 60 mm. — Pes: 130 grs.
 Encunyació Isidre Cistaré.
- N.º 6a — S/D — Medalla anterior amb l'encunyació d'una cara solament (el revers de l'anterior que en aquesta farà d'anvers) en la cara llisa s'hi gravan el nom del destinatari i el motiu; no té anella com l'anterior.
 Aquesta medalla es d'honor.

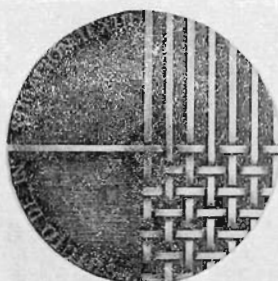

Argent — Diàmetre: 60 mm.
Encunyació Isidre Cistaré.

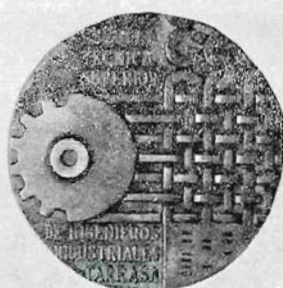
- N.º 6b — 1973 — La mateixa medalla n.º 6, amb la particularitat que el revers s'ha modificat (no per l'artista però sí amb el seu vist-i-plau).
R/ Mà amb un ull, escut de Catalunya. Llegenda: SOCIETAT CATALANA DE CIRUGIA.
Coure — Diàmetre: 60 mm. — Pes: 110 grs.
Encunyació Isidre Cistaré.
- N.º 7 — 1970 — 25 Aniversari del Patronat Municipal de la Vivenda. Barcelona.
A/ Composició de ratlles verticals i rodones amb què es forma la paraula BARCELONA; signatura.
R/ Escut de Barcelona. Llegenda: PATRONAT MUNICIPAL DE LA VI-VIENDA — BARCELONA 1945-1970.
Coure i Argent — Diàmetre: 60 mm. — Pes: 125 grs.
Encunyació Tallers Vallmitjana.
- N.º 8 — 1971 — Inauguració del Institut d'Investigació Tèxtil de Terrassa.
A/ Composició de teixit sobre fons imitant teixit. Llegenda: INSTITUTO DE INVESTIGACION TEXTIL.
R/ Inicial IITT (Institut Investigació Tèxtil Terrassa). Llegenda: TARRASA — OCTUBRE — 1971.
Coure — Diàmetre: 90 mm. — Pes: 280 grs.
Encunyació Tallers Vallmitjana — Edició de 100 exemplars.
- N.º 9 — 1972 — Medalla d'honor de l'Escola Tècnica Superior d'Enginers Industrials de Terrassa.
A/ Composició alegòrica de la informàtica, indústria tèxtil i indústria mecànica. Llegenda: ESCUELA TECNICA SUPERIOR DE INGENIEROS INDUSTRIALES — TARRASA.
R/ Composició de cercles i pals que formen les lletres U P B (Universitat Politècnica de Barcelona).
Coure — Argent — Argent daurat. — Diàmetre: 60 mm. — Pes: 130 grs.
Encunyació Tallers Vallmitjana.
- N.º 9a — 1972 — Igual medalla que l'anterior però sense revers, que es gravà a mà segons el motiu a què és dedicada i el nom del destinatari.
Coure solament.
- N.º 10 — 1973 — Creació del Patronat de Vivendes per a Funcionaris de l'Ajuntament de Barcelona.
A/ Simbolisme de la família. Llegenda: PATRONATO DE VIVIENDAS PARA FUNCIONARIOS DE AYUNTAMIENTO DE BARCELONA, signatura.
R/ Escut de Barcelona formant una casa. Llegenda: BARCELONA 1973.
Aquest revers no és fet per l'artista.
Coure i Argent — Diàmetre: 60 mm. — Pes: 120 grs.
Encunyació Tallers Vallmitjana. — Edició de 1.000 exemplars coure i 50 exemplars argent.
- N.º 11 — 1973 — Medalla alegòrica de la ciutat de Barcelona.
A/ Escut de la ciutat. Llegenda: BARCELONA.
R/ Pla exagonal i esquemàtic de la ciutat antiga, signatura.
Bronze — Diàmetre: 80 mm. — Pes: 300 grs.
Encunyat per la Casa de la Moneda i Timbre (Madrid).
- N.º 12 — 1975 — Commemoració del 500 aniversari del naixement de Miquel Angel.
A/ Perfil de Miquel Angel. Llegenda: MIQUEL ANGEL — 1475 — 1975, signatura.
R/ Pla del projecte primer de Sant Pere de Roma. Llegenda: CINQUE CENTENARI DEL NAIXEMENT DE MICHEL ANGELO BUONARROTTI-SUBIRACHS-ESculp-EMIART-BARCELONA-6-III-1975.

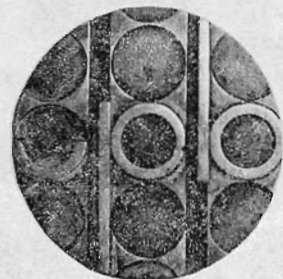
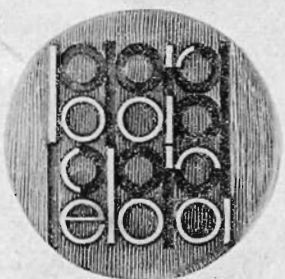
7

8

9

10

11

12

Or — Diàmetre: 30 mm. — Pes: 22 grs.

Encunyació Tallers Vallmitjana. Editada per Emiart S. A.

L'edició havia de ser de 375 exemplars, però soiament s'encunyaren unes poques medalles de prova.

N.º 13 — 1975 — 50 aniversari de la Seda de Barcelona.

A/ Figura clàssica en negatiu: Llegenda: LA SEDA DE BARCELONA S.A. 1925-1975, signatura.

R/ Anagrama L S B (aquest revers no és original de l'artista).

Coure — Argent — Diàmetre: 60 mm. — Pes: 120 grs.

Encunyació Tallers Vallmitjana.

N.º 14 — 1976 — 50 Aniversari de l'Aliança de Lliça d'Amunt.

A/ Retrat imaginari i esquematitzat de Liciniv, llegendari fundador de la localitat. Llegenda: LICINIVS, signatura.

R/ Quatre barres. Llegenda: L'ALIANÇA 1926 — 1976 LLIÇA D'AMUNT.

Bronze — Forma irregular 104 × 80 mm. — Pes: 740 grs.

Fundició Parellada. — Edició numerada de 50 exemplars.

N.º 15 — 1976 — Medalla d'Honor de la Llotja de Cereals de Barcelona.

A/ Testes enfrontades de Ceres i Mercuri, signatura.

R/ Escut de la Cambra de Comerç i Navegació. Llegenda: LLOTJA CEREALS BARCELONA — MEDALLA D'HONOR.

Coure i Argent — Diàmetre: 70 mm. — Pes: 250 grs.

Encunyació Tallers Vallmitjana.

N.º 16 — 1976 — Centenari Centre Excursionista de Catalunya.

A/ Esquematització de l'escut del Centre. Llegenda: 1876-1976.

R/ Llegenda: CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA - PRIMER CENTENARI, signatura.

Coure i Argent — Diàmetre: 50 mm. — Pes: 75 grs.

Encunyació Tallers Vallmitjana. Edició de 1.000 exemplars en coure i 100 en argent.

N.º 17 — 1976 — 50 Aniversari de la Caixa d'Estalvis Provincial de Barcelona.

A/ Quatre barres contra el drac (interpretació del mural que l'artista féu per la central de l'entitat). Llegenda: MCMXXVI — MCMLXXVI, signatura.

R/ Llegenda: L'ANIVERSARI CAIXA D'ESTALVIS PROVINCIAL DE BARCELONA.

Or — Diàmetre: 50 mm.

Encunyació Tallers Vallmitjana. — Edició de 25 exemplars.

N.º 18 — 1976 — Reunió a Barcelona de la Federació Internacional del Comitè Olímpic Internacional.

A/ Llançador de disc (amb el moviment del disc es formen cinc anelles olímpiques), signatura.

R/ Interpretació esquemàtica del planell de Barcelona segons el relleu que feu per la façana del nou edifici de l'Ajuntament i les cinc anelles olímpiques. Llegenda: C.I.O.F.I. — BARCELONA. — OCTUBRE — 1976.

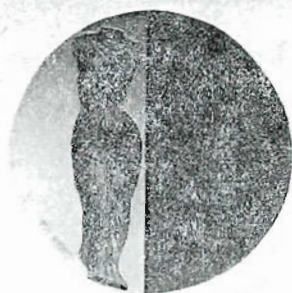
Coure i Argent — Diàmetre: 60 mm. — Pes: 100 grs.

Encunyació Tallers Vallmitjana.

N.º 19 — 1976 — Felicitació d'any nou commemorativa del 700 aniversari de la mort de Jaume I.

A/ Mapa dels territoris sota el reialme de Jaume I, signatura.

R/ Escut de Catalunya. Llegenda: COMMEMORACIO DEL SET-CENTE ANIVERSARI DE LA MORT DE JAUME EL CONQUERIDOR — JOAN B. CENDROS I LA SEVA FAMILIA US DESITJAN UN BON ANY 1977 AMB LA FERMA ESPERANÇA QUE UN DIA SERA REFETA LA CATALUNYA GRAN CREADA PEL REI GLORIOS DE LA NOSTRA HISTORIA NACIONAL.

13

14

15

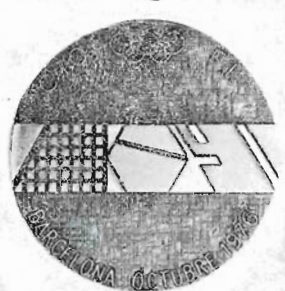
16

17

18

Coure i Argent — Mesures 93 × 84 mm. — Pes: 335 grs.

Encunyació Tallers Vallmitjana — Edició: Joan B. Cendiós. — 500 exemplars Coure i 10 exemplars Argent.

- N.º 20 — 1977 — 25 Aniversari de la Societat Espanyola de Ciències Fisiològiques.
 A/ Aparells de laboratori. Llegenda: SOCIEDAD ESPAÑOLA DE CIENCIAS FISIOLÓGICAS — 1952 — 1977, signatura.
 R/ Escut Barcelona. Llegenda: UNIVERSITAT AUTONOMA DE BARCELONA — BELLATERRA. (Aquest grafisme d'escut i llegenda es l'emblema oficial de dita Universitat).
 Coure i Argent — Diàmetre: 60 mm. — Pes: 130 grs.
 Encunyació Tallers Vallmitjana.
- N.º 21 — 1977 — EROS.
 A/ Figura femenina mirant l'infinit i amb la simbolització amb triangles del amor sexual, el amor sentimental i el amor cerebral. Llegenda: EROS en grec, signatura.
 R/ Testes masculina i femenina capgirades i afrontades.
 Diàmetre: 50 mm. — metalls: Coure i argent.
 Diàmetre 32 mm. — metalls: Argent i or.
 Edició i encunyació Tallers Vallmitjana.
- N.º 22 — 1978 — EROS.
 A/ el mateix del revers de l'anterior.
 R/ els símbols masculí i femení entrelaçats.
 Or. — Diàmetre: 32 mm. — Edició de 25 exemplars numerats.
 Editada per Rosa Bisbe — Encunyació Tallers Vallmitjana.
- N.º 23 — 1978 — AMOR.
 A/ Figures masculina i femenina enfrontades, signatura.
 R/ Símbols masculí i femení entrelaçats, Llegenda: AMOR.
 Diàmetre: 50 mm. — metalls: Coure i argent.
 Diàmetre: 32 mm. — metalls: Argent i or.
 Edició i encunyació Tallers Vallmitjana.
- N.º 24 — 1978 — AMOR.
 A/ El mateix de l'anterior.
 R/ El mateix del n.º 22.
 Or. — Diàmetre 32 mm. Edició de 25 exemplars numerats.
 Editada per Rosa Bisbe — Encunyació Tallers Vallmitjana.
- N.º 25 — 1978 — Homenatge a Salvador Espriu — Arenys de Mar.
 A/ Retrat de perfil. — Llegenda: SALVADOR ESPRIU. Signatura al revers.
 R/ Ariadna i el laberint. Llegenda: Medalla editada per la Caixa d'Estalvis Laietàna. Arenys de Mar 1978. Subirachs escultor.
 Coure — Diàmetre: 60 mm. — Pes: 135 grs.
 Encunyació Tallers Vallmitjana.
- N.º 26 — 1979 — Inauguració de la sala d'art DAEDALUS — Barcelona.
 A/ Perfil de Daedalus construint l'ala per sortir del laberint, signatura.
 R/ Laberint de Creta. Llegenda: DAEDALUS — BARCELONA — GENER 1979.
 Coure i argent — Diàmetre: 60 mm. — Pes: 125 grs.
 Encunyació Tallers Vallmitjana. — Edició de 135 exemplars en coure i 25 en argent.
- N.º 27 — 1979 — Sisena Exposició Filatèlica i i Numismàtica Sant Jordi.
 A/ Sant Jordi. Signatura.
 R/ Llegenda: VI EXPOSICIO FILATELICA I NUMISMATICA — PALAU DE LA GENERALITAT — BARCELONA — SANT JORDI — 1979 — CERCLE FILATELIC I NUMISMATIC DE BARCELONA.
 Coure i argent. — Diàmetre: 60 mm. — Pes: 114 gr. AE 124,5 gr. AR.

19

20

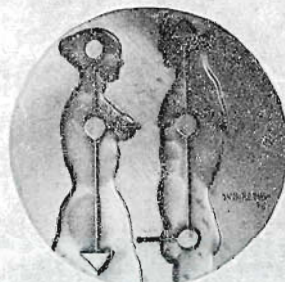
21

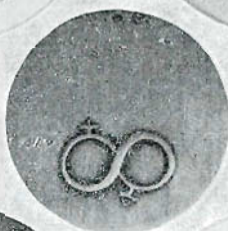
22

23

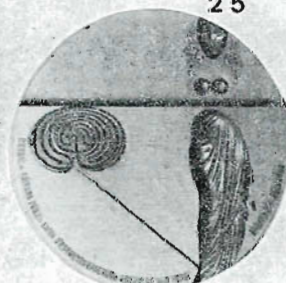
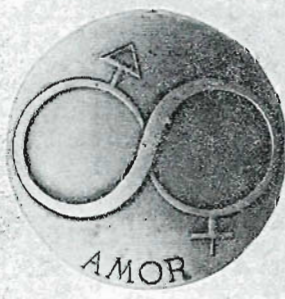
24

25

26

Encunyació Tallers Vallmitjana — Edició de 400 exemplars en coure i 20 en argent.

- N.º 28 — 1979 — Medalla d'honor de la Universitat Autònoma de Barcelona.
 A/ Sant Jordi i el minotaure. Signatura.
 R/ Escut. Llegenda: UNIVERSITAT AUTONOMA DE BARCELONA — BELLATERRA. (Aquest revers és el de la medalla n.º 29 amb lleugeres modificacions.)
 Coure i argent — Diàmetre: 60 mm. — Pes: 150 grs.
 Encunyació Tallers Vallmitjana.
- N.º 29 — 1980 — 75 Aniversari Centre Excursionista de Bages — Manresa.
 A/ Escut de la antitat. Llegenda: CENTRE EXCURSIONISTA COMARCA DE BAGES.
 R/ Llibre i piolet (Simbolitzant la cultura i l'esport). Llegenda: MANRESA 1905-1980. Signatura.
 Coure — Diàmetre: 50 mm. — Pes: 70 grs.
 Encunyació Tallers Vallmitjana.
- N.º 30 — 1980 — Homenatge a Jordi Pujol, President de la Generalitat — Tagamanent.
 A/ Escut Generalitat. Llegenda: JORDI PUJOL — CATALUNYA.
 R/ Sant Jordi, emblema del partit. Llegenda: 1980, signatura.
 Coure — Diàmetre 30 mm. — Pes: 12 grs.
 Encunyada Tallers Vallmitjana — Edició Convergència Democràtica de Catalunya.
- N.º 31 — 1980 — Ofrena d'una placa de bronze de l'Associació Catalana d'Ex-presos Polítics al Parlament de Catalunya.
 A/ Quatre barres que trenquen cadenes. Llegenda: ASSOCIACIO CATALANA D'EX-PRESOS POLITICS, signatura.
 R/ Llegenda: L'ESFORÇ DELS HOMES I LES DONES DE LA CATALUNYA RESISTENT — SIMBOL DE LLIBERTAT I DEMOCRACIA — 1939 — 1980.
 Coure — Diàmetre: 60 mm. — Pes: 130 grs.
 Encunyació Tallers Vallmitjana.
- N.º 32 — 1980 — Onzè Congrés de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana. — Reus.
 A/ Serp diesculapi i arbre de la vida; signatura.
 R/ Llegenda: 11 CONGRES DE METGES I BIOLEGS DE LLENGUA CATALANA — REUS — IX — 1980 (repetit i capgirat, és el mateix tema del cartell fet per l'artista).
 Coure i argent — Diàmetre: 60 mm. — Pes: 130 grs.
 Encunyació Tallers Vallmitjana.
- N.º 33 — 1980 — L'art és l'erotisme de la Història.
 A/ Idea — Matèria — Forma, signatura.
 R/ Figura femenina. Llegenda: L'ART ES L'EROTISME DE LA HISTORIA.
 Coure i argent — Diàmetre: 50 mm. — Pes: 75 grs.
 Editada i encunyada per Tallers Vallmitjana.
- N.º 34 — 1980 — Nomenament de Salvador Espriu fill adoptiu d'Arenys de Mar.
 A/ Retrat de perfil de Salvador Espriu. Llegenda: SALVADOR ESPRIU FILL ADOPTIU D'ARENYS DE MAR — 1980 — SINERA, signatura.
 R/ Laberint de Creta amb el fil d'Ariadna.
 Coure — Diàmetre: 60 mm. — Pes: 135 grs.
 Encunyació Tallers Vallmitjana.
- N.º 35 — 1980 — Campanya «Avui 2000» de promoció, propaganda i ampliactó de capital del diari «Avui».
 A/ Escut de Catalunya sobre full de diari. Llegenda: AVUI 2000 — SANT JORDI 1980.
 R/ Sant Jordi, signatura.

27

28

29

30

31

32

Coure i argent — Diàmetre: 60 mm. — Pes: 140 grs.
Encunyació Ensenyes Pujol. — Edició de 200 exemplars en coure i 2 en argent.

- N.º 36 — 1981 — Exposició «Catalunya Avui» al Palau de l'Unesco de París.
A/ Escut de la Generalitat. Llegenda: GENERALITAT DE CATALUNYA — MARÇ ABRIL 1981 — UNESCO.
R/ Sant Jordi, el Laberint de Creta i Ariadna. Llegenda: CATALUNYA AVUI. Signatura. (Aquest revers és una variant del de la medalla n.º 25.)
Coure i argent — Diàmetre: 60 mm. — Pes: 150 grs.
Encunyació Tallers Vallmitjana.

- N.º 37 — 1981 — Campanya del Consell d'Europa pel renaixement de la ciutat. — Madrid.
A/ Interpretació de l'emblema de la campanya i en el camp els 12 estels simbòlics del Consell d'Europa. Llegenda: CAMPAÑA EUROPEA PARA EL RENACIMIENTO DE LA CIUDAD — CONSEJO DE EUROPA.
R/ Laberint amb el fil d'Ariadna (Simbologia de les ciutats actuals en què l'home s'hi troba presoner i el camí per sortir-ne). Llegenda: ESPAÑA 1981 — CIUDADES PARA VIVIR. Signatura.
Coure — Diàmetre: 80 mm. — Pes: 370 grs.
Encunyació Tallers Vallmitjana.

- N.º 38 — 1981 — Medalla del Gremi de Comerciants d'Electrodomèstics. Barcelona.
A/ Interpretació de la simbiosis entre l'home i l'energia al seu servei. Llegenda: L'ENERGIA AL SERVEI DE L'HOMME. Signatura.
R/ Pla de la ciutat de Barcelona (Ja utilitzat en la medalla n.º 18) i al fons les quatre barres catalanes. Llegenda: GREMI DE COMERCIANTS D'ELECTRODOMESTICS.
Coure i argent. — Diàmetre: 70 mm. — Pes: 180 grs.
Encunyació Tallers Vallmitjana.

Barcelona novembre de 1981

NOTA: Les làmines de les medalles 21, 29, 30, 33, 35, 36 tenen canviat anvers per revers i viceversa.

BIBLIOGRAFIA:

- ALCOLEA I BLANC, Santiago: *Subirachs a Catalunya*. — Barcelona-Galeries Sacharoff-1978.
BLANCH, Montserrat: *Subirachs*, obra gràfica. 1949-1975. — Barcelona — Saturno — 1976.
CAMPMANY, M.ª Aurelia: *Subirachs o retrat de l'artista com a escultor adult*. — Barcelona Pòrtic — 1975.
CELA, Camilo José: *Album de Taller*. — Barcelona — Ambit — 1981.
CIRLOT, Juan Eduardo: *Subirachs*. — Barcelona — Xifre — 1960 — Col·lecció Espacio i Punto.
CORREDOR-MATHEOS, José: *Subirachs*. — Barcelona — Polígrafa — 1975.
GIRALT-MIRACLE, Daniel: *Subirachs*. — Barcelona-Saturno — 1973.
Subirachs. — Madrid-Servei de Publicacions del Ministeri d'Educació i Ciència — 1973.
PEÑA, María: *Subirachs o tres metamorfosis*. — Bilbao — Gran Enciclopedia Basca — 1976.
SANTOS TORROELLA, Rafael: *Subirachs*. — Barcelona. — Sala Gaspar — 1960.
SARTORIS, Alberto: *Subirachs*. — Barcelona — Galeria Jordi — 1978.

